

Nr 44 • 4/11 • 1961

ESKIMAERNA är säkert jordens sällskapligaste folk. De åskar att få besök, att få skämta, le och skratta. Kontaktsvårigheter är okända begrepp. Barn och gamla har en privilegierad ställning inom byggemenskapen: barnen är den outömliga glädjekällan, de gamla oläskränkla auktoriteter. Eskimåernas tillvaro har förändrats betydligt sedan andra världskriget. Nu finns i Savoonga både radio och telegraf, skola och sjukvårdscenter. Men den nya tiden har också fört med sig problem som hotar existensen. Amerikansk burkmat, vitt bröd och cornflakes, som den här lilla flickan kommer att serveras när hon når skolåldern, innebär kanske en alltför kraftig omställning från den eskimåfrukost hon och hennes familj är van vid sedan generationer. Säkertligen har Savoongas äldsta kvinna, född i Sibirien, aldrig prövat burkmat. 81 års liv i en natur som aldrig gett löften om morgondag, sitter färdigt som ett nätverk i kvinnans skrumpna ansikte.

SAVOONGA — ESKIMBYN

Fotoreportage av
Sven Gillsäter

St. Lawrence Island är den största ön i det hav som upptäcktes av den danske forskningsresanden Vitus Bering. På dess hamnlösa nordsida ligger eskimbyn Savoonga. Enda möjligheten att komma dit är med skinnbåt. Så reste Sven Gillsäter och hans dotter Pia. I mer än två tusen år har öns eskimåer trotsat stormarna från norr och de kalla dimmorna. Men livsbetingelserna är hårda. 1878-79 svalt mer än hälften av byns invånare ihjäl. Nu bor omkring 250 personer där med jakt och fiske som huvudnäring. Med isarna driver valrossflokkarna, vikarsälarna, knubbsälarna och storkobbarna, som ger både mat, olja och kläder. Minst en val per år lyckas man avliva ur de flokkar, som blåser i havet utanför. Om vintrarna står rävtällorna gillrade. Det finns även en importerad renslam att skatta av. På försommarna plockas tusentals ägg ur fågelbergens reden och något senare är det säsong för skarvungarna, som stryps och hängs upp utanför hyddorna. I miljoner drar ejdrar, gäss och lunnefåglar förbi på väg till och från häckningsplatserna. På bilden längst ned till vänster på motstående sida har en eskimåmamma just varit och hämtat ett fat med alkor.

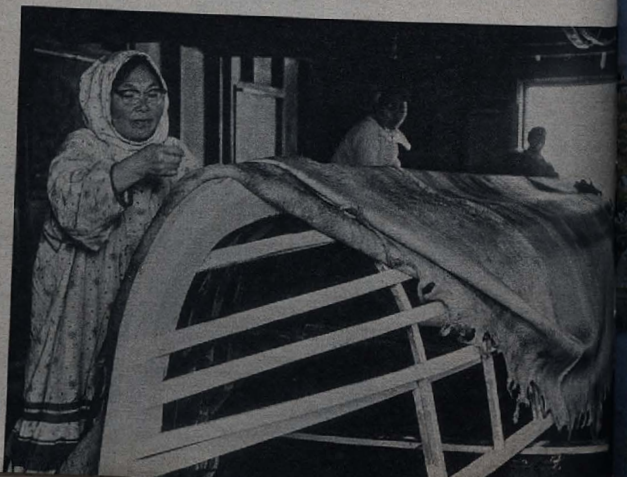
SE ÄVEN FÖLJANDE UPPSLAG

HAVETS DJURVÄRLD är en
männas enda naturtillgång. Tryter den äro
mer St. Lawrence Island att avfolkas. Vår
ligen kan kanske eskimöerna köpa plastiska
i stället för att läcka den av drivvede
båtstommen med hudar. Det går att ha
skena under kölen i stället för elfenben. De
kan köpa regnkappor av gälar i stället för
att sy dem av valrosskinn. De kan köpa
klara sig genom en arktisk vinter i svaga
armébyxor i stället för sälkinnbyxor. Men
har de inte valrossens elfenben eller sälkinn?
att sälja kan de ju heller inget köpa utifrån.
Men ännu finns jaktbytte att hämta på isarna.
I glädjen över jaktresultatet är det som värsta
na varje kväll dans, sång och musik i hyddor
na. Men det är bara de äldre som verkar vara
fascinerade av de gamla ritadålsågarna och
sägerna. De yngre bläddrar i flottiga veck
magasin med Stålmannen, Lisa och Sjöga
Sven Gillsäter är orolig för hur det skall gå
för hans vänner i Savoonga.

EN SVÄRBEMÄSTRAD konst
är det att med centråd från val vattenått
foga ihop de två valrosskinn som sedan
spänns över den nödvändiga fångstbåten.
(Bilderna ovan och t.h.)

PÅ SOMMAREN sysselsätter sig eskimåerna huvudsakligen med att göra turistsouvenirer. Mannen till höger borrar i trä med ett egendomligt instrument som användes även vid etsning i elfenben. Kvinnan på bilden här nedan samlar tundrans örter i en påse som är gjord av en valrossunges magsäck. Vita-minförrådet lagras sedan i vatten i ett tätt sälskinn.

KYRKOGRÄDEN ligger några kilometer från byn ute på en kulle på tundran. Det första Christine Alowa gjorde vid återkomsten till Savoonga efter vistelsen i sommarlögret på andra sidan ön var att ta med Pia dit. Christine dekorerade sina anhörigas gravar med tundrans blommor. Hon berättade för Pia att kistorna under vintern inte kan grävas ned i den frusna jorden, att de döda alltid får sina kåraste ägodelar med sig i graven och att man hos eskimåerna alltid firar även de dödas födelsedagar.

